

”Professionelle blandt selvmordstruede”

- Projekt-afrapportering af ”Professionelle blandt selvmordstruede”**
- **et udviklingsarbejde af undervisningen i selvmordsforebyggelse på grunduddannelserne, Social- og Sundhedsskolen Vejle Amt.**

**Projektet er udarbejdet i et samarbejde mellem Kolding Pædagogseminarium og Social – og sundhedsskolen, Vejle Amt, ved Kirsten Skaastrup og Inge Larsen.
I projektperioden 1.1. 2003 – 1.7. 2003.**

Indholdsfortegnelse

Forside	1
Indholdsfortegnelse.....	2
Ideen – samarbejdet – tilrettelæggelsen.....	3
Opsætning af forumteater.....	4
Gennemførelse af de 4 temadag.....	6
Forumteater i praksis – uddrag fra projektopgave.....	9
Erfaringsopsamling.....	11
Plan for implementering.....	12
Perspektivering.....	13
Anvendt litteratur.....	14

Ideen

Med henvisning til vores projekt beskrivelse, var ideen at udvikle undervisnings-metoden, forumspil som læringsform, i undervisningen af forebyggelse af selvmord på Social- og sundhedsuddannelserne i Vejle Amt, i et samarbejdet med Kolding pædagog seminarium(KPS)

Samarbejdet

Samarbejdet med Kolding pædagog seminarium var vigtigt da de havde en ressource i.f.t. forumteater, Kirsten Skaastrup.

Det har været meget givende, især at bringe disse to faggrupper sammen, men vi opdagede også vanskeligheder med at få koordineret kalender, semester- og læseplaner, dette har forsinket den oprindelige projekt tidsplan.

En gruppe på ti studerende fra KPS valget at skrive deres Forsøgs og Udviklingsprojekt om dette tema ”Selvmordsforebyggelse og forumteater” hvilket er en udvidelse af projektbeskrivelsen, dette betød også at vi her havde et hold ”skuespillere” som arbejdede med at udvikle forumspillene.

Kirsten Skaastrup (KS) og undertegnede mødtes indledningsvis tre dage, hvor vi fik snakket os ind på hinanden, og vores forestilling om dette projekt, diskuterede forumspillet muligheder, lavede projektplan, planlagde temadagenes indhold og form, her opstod også ideen til at inddrage studerende fra KPS – til at forestå forumspillet og lade det være en del af deres Forsøgs og Udviklingsprojekt.

KS har så efterfølgende instrueret denne gruppe i forumspillet.

Vi har undervist sammen på de fire temadage og haft livlig kontakt på mailen og et enkelt møde imellem temadagene for at justere.

Som baggrundslitteratur i.f.t forumteater brugte vi ”Du har hovedrollen i dit liv”, Katrin Byreus. Vi købte også et skuespil ”Tag trappen” om unge og selvmord som dog ikke er anvendeligt til forumspil.

Desuden deltog vi i en konference sammen på Vejlefjord center med Ida Koch, overskriften på dagen var:

”Selvmordstruede unge - den professionelles rolle og ansvar.”

Tilrettelæggelsen

I projektet ”Professionelle blandt selvmordstruede” planlagde vi fire temadage.

De første to temadage var i indholdet ens men forskellige i deres struktur. Begge dage skulle tjene til afklaring af os – som projektudviklere og hvordan metoden forumteater kan indarbejdes i undervisningen.

Målgruppen på de første to dage var hhv. 12 og 16 Social- og sundhedsassistent elever fra Grunduddannelsen, her var der både en fakta del og forumspil.

Den 3. og 4. temadag adskilte sig fra de to øvrige da vi her havde ”skuespillere” til at spille forumspillene dermed blev det nærmere det vi oprindeligt havde ønsket.

Den 3. temadag var for 25 Social- og sundhedsassistent elever på opskoling. Disse elever havde modtaget teoretisk undervisning om selvmordsforebyggelse på et tidligere modul.

Derfor kunne hele dagen bruges på den oplevelses orienterede del; forumspil

Den 4. temadag blev gennemført for et hold pædagogstuderende på KPS. Også kun den oplevelsesorienterede del, forumspillet, de havde dog ikke forud haft undervisning om selvmordsforebyggelse

På de sidste to temadage deltog en gruppe studerende fra Kolding Pædagog seminarium, som i forbindelse med deres Forsøgs og udviklingsarbejde havde valgt at arbejde med Forumteater – modellen og selvmordstruede unge.

Denne gruppe studerende skulle tilegne sig viden om selvmordsproblematikken og få kendskab til problemstillingerne omkring selvmordstruede unge. Derudover skulle de udarbejde et/flere forumspil, som har den centrale problemstilling i fokus.

Dette forumteater spilles for dels studerende på KPS og dels for elever på Social- og sundhedsskolen.

Forumteatret

Forumteater, som vi kender det, har eksisteret i ca. 30 år. Formen er udtænkt af den brasiliansk fødte skuespiller og sceneinstruktør Augusto Boal. Ideen var oprindeligt, at lave et teater som udelukkende henvendte sig til samfundets undertrykte. Derfor blev forumteater også omtalt som ”De undertryktes teater”

Augusto Boal definerer selv forum-modellen således:

”Et teater som ikke er didaktisk i gammeldags betydning af ordet, men derimod pædagogisk i betydningen af kollektiv læring.”

Ifølge Niels Damkjær, sceneinstruktør og oversætter af ”Lystens regnbue” af Augusto Boal, er forumteknikkerne meget frugtbare.

”De fører til stærke og ofte helt overraskende nye muligheder når f. eks. den skjulte dagsorden i situationen kommer frem i lyset. I de fleste tilfælde er der også opstået bemærkelsesværdige ”sidegevinster” i form af radikal forbedring af samspillet mellem deltagerne og i niveauet for deltageres selvindsigt og selvtillid.”

Opsætning af forumteater

I forumteatret er der nogle vigtige elementer som er uundværlige i forhold til det pædagogiske arbejde. Der skal naturligvis være et emne eller en konflikt som henvender sig til den gruppe af tilskuere der er til stede.

Problemstillingen skal være meget klart defineret fra start. Det skal være meget gennemskueligt hvor og hvem der er offer, dog kan der godt opstå flere problemstillinger i løbet af stykket.

Problemstillingen er samlingspunktet i forumteatret.

Det er egentlig meningen, at stykket skal ende dårligt, men man kan sagtens lade slutningen stå åben, så det er op til den enkelte at fortolke.

En vigtig brik i er jokeren. Denne virker som ordstyrer i stykket, og jokeren er den der bestemmer hvem og hvornår skuespillerne skal skiftes ud.

Man kan vælge imellem to modeller:

- Vi spille stykket helt til ende, hvorefter vi starter forfra og tilskuerne redigerer.
- Vi lader tilskuerne rette i det egentlige spil.

I forumteatret er det meningen, at publikum skal have mulighed for at ændre handlingen. Dette sker ved, at man råber stop når man har et forslag til ændring. Her går jokeren ind og styrer, ved at sætte skuespillerne i gang med at spille det der er blevet foreslået.

Den enkelte skuespiller har på forhånd fået en veldefineret rolle. Denne rolle skal være så fast, at skuespilleren skal kunne gennemskue rollens personlighed og handlemønster. Rollerne i stykket kan ikke bare sådan ændres. Det skal være så realistisk som muligt. Derfor kan man heller ikke ændre rollernes personligheder og kompetencer. D.v.s. at en bekymret pædagog ikke pludseligt kan blive ligeglad, men må fastholde sine bekymringer. Det er så op til publikum, at give rollen mulighed for personlig vækst, ved at give gode råd og lignende. Det er dog også muligt, at bytte plads med skuespillerne. D.v.s. at man som publikum kan blive en del af spillet, dog uden at ændre rollen markant.

For at et forumteater skal blive vellykket er det en god ide, at lave en form for opvarmning. Her kan man bruge en lang række lege. Meningen med opvarmningen er, at komme lidt tættere på samtlige deltagere – både publikum og skuespillere. Dette løsner op for den afstand der naturligt er overfor fremmede mennesker.

Der skal være plads til den enkelte og dennes ideer. Derfor skal der også være plads til at lave fejl, uden at dette bliver et problem.

Der skal være et stort engagement og stor lyst hos alle deltagere. Det handler i meget høj grad om improvisation, hvilket kan være meget svært. Derfor skal der være en stemning af accept og tryghed. Der er især jokeren, der skal skabe denne atmosfære.

Jokerens opgave

Jokeren er en slags bindeled mellem publikum og aktører. Det er jokeren, der informerer om regler og handling, og jokeren virker som ordstyrer. Som tidligere nævnt, er det også jokerens opgave, at skabe en positiv stemning i salen. Det er vigtigt, at tilskuerne er trygge, da det gør det knap så skræmmende, at sige noget og ikke mindst at gå på scenen.

Jokeren kan selv stoppe spillet hvis ingen andre gør. Her går det så ud på, at få spurgt ind til problemets kerne på en måde så man ikke lægger ord i munden på publikum. Det er helt op til jokeren hvilke forslag der skal bruges for at spillet kan gå videre. Det er også dennes opgave, at vælge hvem og hvornår rollerne skal byttes ud.

Jokeren skal sørge for, at der kommer en konstruktiv debat i gang omkring spillets handling. Det er vigtigt, at der bliver samlet op og debatteret når spillet er slut.

Gennemførelsen af de fire tema dage .

1. og 2. temadag

Vi havde et 200 kvm. stort undervisnings lokale, indrettet med relevante bøger fra litteratur listen, diverse pjecer, aktuelle artikler og forskellige henvisninger til web-adresser.

Det udarbejdede kompendium om selvmordsforebyggelse samt pjecen ”En udvej – forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg i Vejle Amt” blev uddelt til alle.

I lokalet var der til 16 pc'er med netadgang.

Indhold 1. temadag:

1. Præsentation af undervisere, projektet og selve dagens indhold:
2. Gennem brainstorm sætte fokus på diverse dilemmaer og på denne måde få startet dagens tema, selvmordsforebyggelse, ud fra egne erfaringer.
3. Fremvisning af videoen : ”Det tavse Råb”. Herefter kort ”summegrupperarbejde” om deltageres reaktion på videoens indhold.
4. Opvarmningslege. Oplæg til Forumspil – konfliktløsning, Grupperarbejde om situationsspil. Spil-gennemførelse og løsningsforslag
5. Oplæg om selvmordstruede. Begrebsafklaring, viden om suicidal adfærd, hensigtsmæssige reaktioner m.m. Samt en række facts: hvor mange, målgrupper m.m.
6. Afslutning , opsamling og evaluering af dagen

Indhold 2. temadag:

1. Præsentation af undervisere, projekt og dagens program.
2. Fremvisning af videoen : ”Det tavse Råb”. Herefter kort ”summegrupperarbejde” om deltageres reaktion på videoens indhold og debat i plenum.
3. Oplæg om selvmordstruede. Begrebsafklaring, viden om suicidal adfærd, hensigtsmæssige reaktioner m.m. Samt en række facts: statistikker, målgrupper m.m.
4. Opvarmningslege. Oplæg til Forumspil – konfliktløsning, Grupperarbejde om situationsspil. Spil-gennemførelse og løsningsforslag
5. Afslutning, opsamling og evaluering af dagen.

Vi valgte den første dag at starte med de erfaringer der var blandt deltagerne, vi havde, som planlæggere tænkt ved denne læreproces – at det bliver tydeligt, hvad man ikke ved – og derfor når et tilfredsstillende lærings - mål.

Dag to valgte vi, på baggrund af evalueringer fra 1.dag at tage oplægget først inden vi gik over til forumspillet, dette skabte en ramme og gav en bedre sammenhæng. Vi udelod brain-stormsdelen som punkt, men lod diskussionen efter filmen fylder mere og brede sig til egne erfaringer.

Fælles for de to dage:

Filmen ”Det tavse råb”

Fakta - delen et oplæg, som indeholdt både begrebsafklaringer, handlingsanvisninger, statistikker m.m. Et oplæg, tog udgangspunkt i det udleverede kompendium, som kunne understøtte oplægget.

Indhold i kompendium:

- **Målgrupper**
- **Definition på selvmord**
- **Fakta og myter om selvmord**
- **Definition på selvmordsforsøg**
- **Fakta om selvmordsforsøg**
- **Statistikker og metoder**
- **Forklaringsmodeller**
- **Risikofaktorer og risikogrupper**
- **Hjælpen og nogle hjælperegler**
- **Henvendelsessteder**
- **Forebyggelsesprincipper**
- **Etik, værdier, menneskesyn og holdninger til selvmord**
- **En liste over henvendelsessteder**
- **Litteraturliste på både skøn og faglitteratur**
- **Relevante web- adresser**

Opvarmning til forumspil:

Denne del er vigtig at have med, lege der opfordrer til legelyst og mod , der er brug for legelyst, engagement og frivillighed for at kunne praktisere forumspil på en meningsfuld måde.

Der var meget opbakning til opvarmnings - legene, som på den måde virkede frigørende og fik løst op for det kropslige aspekt inden rollespillene. Vi lavede øvelser med opmærksomhed på kropssprog – åbent/lukket kropssprog, høj/lav status m.m.

Oplæg til og fremvisning af situationsspil forskelligt for de to dage.

Det var eleverne selv der skulle skabe forumspillene og være ”skuespillere”, vi afprøvede to modeller

1 dag.

På forhånd var givet 3 eller 4 roller og deres grundlæggende holdninger til hinanden. Stedet og relationen i mellem dem var ikke givet, og spillerne havde derfor frit valg i forhold til stedet og handlingens specifikke indhold. Spillene fungerede godt, men de satte ikke meget på spil, og det var derfor vanskeligt at få flyttet opfattelserne eller givet nogle hensigtsmæssige anvisninger på, hvad man skal stille op, når man møder en person, som er meget ked af det.

Dette blev til mere traditionelle rollespil og ikke det vi ønskede at opnå.

2. dag

Denne gang var spiloplæggene mere udførlige. Således var stedet, relationen og holdningen bestemt. Det betød at grupperne hurtigere kunne komme i gang med at diskutere indholdet i spillet, da de ikke skulle bruge tid på at ”finde på”.

Alle grupperne spillede frem til et højdepunkt, stoppede spillet og bød ud til publikum, at nu ville de gerne guides til handlemåder. Her kom mange bud, deltagerne var meget engagerede og spillerne optagede af udføre instruktionerne. Dette kom lang nærmere forumspils-modellen.

Justeringer mellem dag 1 og to.

Efter første dag besluttede vi os for at ændre i dagens struktur samt ændre i de spilleoplæg, som deltagerne skulle arbejde med.

Vi ville med spilleoplæggene lægge mere op til fælles løsning, således, at man i gruppen skulle stoppe spillet, når man nåede til konfliktens højdepunkt.

Dette for at nå tættere på forumteaterets arbejdsmetode. Det havde vi i første omgang ikke ment muligt, når ”skuespillerne” var eleverne selv, men efter den første dag, kunne vi se, at det ville kunne lade sig gøre.

Spilmæssigt fungerede dag 2 bedst, det blev meget tydeligt hvor vigtigt det er at rollerne er klart definerede, ellers bliver det mere et rolle spil end et forumspil.

Opvarmnings - legene gik efter sammen koncept, som dagen før og med samme engagement. Vi fravalgte dog kropssprogs og statusøvelserne, da deltagerne dagen før ikke havde fundet hjælp i de øvelser.

Det havde taget fokus og de mente, der var for mange dramaaspekter i oplægget til legene.

Dagene fik en positiv reaktion. Alle synes, dagene havde været interessant og oplysende.

Situations/forum-spillene havde givet stof til eftertanke.

Dog var der et udtalt ønske om mere tid da det er et stort emne.

3. temadag opskoling til SSA og studerende fra KPS

Denne dag var anderledes en de to forgående af flere grunde.

1. Social- og sundhedsassistent eleverne var opskolingselever, dvs. gamle sygehjælpere aldersspredning 34 – 56 år alle med mange års erhvervs erfaring.
2. SSA eleverne havde på et andet tidspunkt i deres uddannelses forløb modtaget undervisning i selvmordsforebyggelse, derfor udlod vi fakta-delen og havde hele dagen til forumspilsmodellen.
3. Deltagelse af 10 studerende fra KPS som havde valgt dette emne ”Selvmordsforebyggelse via forumspil” til deres forsøgs og udviklingsprojekt.

Dagen forgik i en gymnastiksal.

Vi vil anbefale at have opmærksomheden på lokalet. Det er nødvendigt at have en sal/stort rum af en slags, både i.f.t. at kunne lave opvarmningslege mm., og at kunne indrette en ”scene” sætte tilskuerne i en flok og ikke ved borde, er også nødvendigt.

Præsentation af deltagere, dagens formål og program, opvarmningslege, forumspil og efter diskussion af temaet.

Denne dag var ren forumteater og det vi ideelt ønskede at opnå, her havde vi en gruppe (studerende fra KPS) der var aktører/skuespillere og som på forhånd havde indøvet forumspillet.

Dette må siges at være ideelt, da der så ikke bruges tid i undervisningen til at konstruerer spillene.

Vi startede igen dagen med en række opvarmnings-lege som vi igen så var vigtige til at bringe deltagerne i en afslappet/frigjort stemning, og i dette tilfælde at blive introduceret for hinanden.

Der blev nu gennemført to spil med suicidal-adfærd.

Igen afprøvede vi to modeller.

Det første hvor der kunne afbrydes af publikum fra start til slut og det andet hvor hele spillet blev gennemført, kort summe pause og efterfølgende ”genspilning” hvor der så kunne rekonstrueres hvor publikum ønskede en ændring.

Den sidste model var i vores tilfælde den bedst egnede – den skabte mest aktivitet blandt deltagerne og gav også eleverne lyst til at indtage ”skuespillernes” plads.

Efterfølgende uddrag fra de pædagogstuderendes projektopgave:

Forumteater i praksis – uddrag fra projektopgave

Vi var 10 studerende og en dramalærer fra Kolding Pædagogseminarium som drog til Fredericia, for at afprøve forumteatret i praksis. Vi havde aftalt med Social – og sundhedsskolen, at vi ville opføre to spil omhandlende selvmord og suicidal adfærd. For os var projektet den praktiske del af vores forsøgs – og udviklingsarbejde på fjerde semester. Tilskuerne til stykket var ca. 25 sygehjælpere, som var under videreuddannelse til social – og sundhedsassistenter, derfor var det også et modent publikum med masser af erfaring.

Intentionen med at tage stykket med til SOSU-skolen var, at afprøve modellen for at vi, for det første, kunne få en fornemmelse af hvad forumteater er i praksis. For det andet at afprøve dette i et forum, hvor vi på forhånd havde en forventning om, at publikum ville kunne bidrage verbalt såvel som fysisk.

Vi havde forberedt to spiloplæg. Begge oplæg indeholdt fire roller og en joker.

Vi brugte mandagen inden besøget på at øve stykkerne igennem. Vi fik forholdsvis hurtigt delt rollerne ud, og gik i gang. Vi blev delt i to grupper, en til hvert s piloplæg.

I grupperne brugte vi tid på at forme figurerne, så de blev karakteriseret. Derefter spillede vi stykkerne igennem nogle gange under vejledning af vores lærer.

Vi havde besluttet, at vi ville varme op med nogle lege, som vi på forhånd havde bestemt. Disse lege havde det formål, at alle deltagerne blev blandet med hinanden, og at paraderne blev sænket en smule.

Legene var ”cowboy bang bang, navneleg og æsel”.

Da vi havde leget i ca. en halv time, begyndte vi at stille borde og stole op til stykket. Kirsten Skastrup informerede om hvad forumteater er, og om hvor vi som studerende rent fagligt stod.

Hun informerede kort om reglerne i spillet, hvorefter stykket gik i gang.

Jokeren i det første stykke præsenterede rollerne hvorefter de gik i gang.

spiloplæg:

I er tre sundhedsassistenter, som arbejder på et plejehjem. På stue 23 bor Else. Hun er 83 år, fejler ikke noget, men får ikke så tit besøg af sine børn, savner sin mand, og snakker tit om, hvordan hun vil begraves m.m. Jette er irriteret over, at Else tager så meget tid. Hun kan vel forstå, at de ikke har tid til kun at snakke med hende. Helle mener, at de skal få fat i familien, da hun er alvorligt bekymret for Else. Hun er bange for, at hun kan finde på at tage sit eget liv. Dorthe synes Helle overdramatiserer og mener, de skal give Else lidt mere opmærksomhed, tale lidt mere med hende og opmuntre hende til at tage del i hjemmets aktiviteter.

I dette stykke havde vi valgt at jokeren skulle stoppe ca. midt i handlingen, hvorefter publikum kunne komme på banen.

Vi havde lavet spillet, så den ældre kvinde ikke var selvmordstruet, men havde en form for depression. De tre sundhedsassistenter var delt således, at en var nyuddannet og meget bekymret (Helle), en var neutral (Dorthe), og en var utilfreds med den mængde tid der blev brugt på Else

(Jette). Der var bred enighed blandt publikum om, at Else ikke var selvmordstruet, men at der skulle bruges en del tid hende. Der var stor forståelse for, at Helle var så bekymret, da hun manglede erfaring indenfor området. Der blev lagt meget mærke til Jette. Hun virkede meget provokerende og meget svær at få til at ændre adfærd. Flere forsøgte endda, at bytte plads med Dorthé for at forsøge at få Jette til at lytte. Med uden held, hvilket ikke var overraskende, da Jette var meget strid. Hun blev ved med at afbryde, og fortolkede frit efter eget hoved. Efter noget tid blev hun simpelthen sendt hjem, dog med en vis forståelse for hendes irritation over overarbejde pga. Helles manglende dømmekraft. Da der kom et forslag fra salen om direkte at spørge Else om hun tænkte på at skade sig selv, blev Helles rolle skiftet ud, hvorefter spørgsmålet blev stillet. Der blev diskuteret en del om, hvor svært det rent faktisk var at spørge ind til selvmord.

Da vi ikke har noget kendskab til ældre på plejehjem, spurgte vi publikum, om det overhovedet kunne lade sig gøre at begå selvmord på et plejehjem? Det viste sig, at flere havde oplevet problemet, og at mulighederne var mange for at tage sit eget liv.

spiloplæg:

Vi er på et psykiatrisk bosted. Jan er meget krævende og til tider truende. Han truer med at tage væk og aldrig komme tilbage. Han vil ikke snakke, for der er ingen, der kan forstå ham. Bo bor også på bostedet. Han er gode venner med Jan, men er bange for ham. Han vil gerne have personalet til at gøre noget. Grethe prøver at berolige Bo, og mener ikke Jan vil lave andet end have opmærksomhed, og er træt af at Jan fylder så meget. Karen er derimod ret nervøs og mener ikke, at Jan udstikker tomme trusler. Hun prøver at få Grethe med på, at de skal gøre noget.....

Dette stykke havde vi valgt at spille til ende, hvorefter vi startede forfra. I anden omgang var det så publikum der skulle komme med ideer.

Vi spillede sådan, at Grethe og Jan havde en samtale, hvor Jan sidder ved den ene ende af bordet, mens Grethe står med ryggen til ham og læser nogle papirer. Bo er som sagt meget bekymret, og holder tilsyneladende meget af Jan. Karen, den anden pædagog på stedet, er mere lydhør over for de ting som Bo fortæller om Jan. Hun vil meget gerne hjælpe, og mener at der er en potentiel risiko for at Jan gør skade på sig selv.

Stykket endte med, at Jan begik selvmord.

Jokeren stillede spørgsmålene: hvad kunne vi have gjort anderledes? Kunne vi have reddet Jan gennem et andet handlemønster?

Herefter begyndte anden gennemspilning. Alle var meget frustrerede over den måde hvorpå Grethe behandlede Jan. Derfor begyndte forslagene med det samme **at strømme ind**.

Det positive ved stykket var, med den store viden fra publikums side, fik vi en god dialog i gang. Der var stor gensidig respekt omkring det vi foretog os. Tilskuerne var meget overraskede over, hvor meget de skulle reflektere over deres handlinger. **De blev klar over, hvor meget tavs viden de indeholdt, og hvor vigtigt det er at sætte ord på denne viden.**”

4. temadag for pædagogstuderende ved KPS

Denne dag blev gennemført som 3. temadag, dog var spiloplæggene lavet ud fra situationer i en ungdomsklub.

4 studerende fra gruppen var aktører og havde indøvet spillene på forhånd.

De studerende havde ikke nogen speciel viden om selvmord og det blev her meget tydeligt hvor vigtigt det var at ”skuespillerne” havde en bred viden om emnet, når/hvis forumteater skal bruges som læringsform– lige som tematankegangen med for- og efterdiskussion af temaet er vigtig, når den generelle viden blandt publikum er lille.

Erfaringsopsamling

Af de to første dage, må vi som undervisere konkludere, at opbygningen af dag to var bedst, ved at starte med fakta-delen blev rammen sat, rollerne var defineret i spillene, hvilket skabte mere tid til forum-spillet og dialog.

6 lektioner er i underkanten når der både skal være en fakta-del og forumspils formen, hvor eleverne selv skal have tid til at konstruere spillene.

Ved den mundtlig evaluering på dagene, var der mange positive tilkendegivelser og meget begejstring over selve formen.

3. dagen med kun forum teater, var meget succesfuld, den viste at forumteatermodellen er ideel i forhold til en kompleks problemstilling som selvmord, men også til at øve sig på at agere i en situation, som man aldrig kan være forberedt på.

Her lavede vi efterfølgende en skriftlig evaluering hermed et par uddrag :

”Det var en dag som fik mig til at tænke over hvor vigtigt det er at turde være ærlig i samværet med den selvmordstruede, lærerigt at være aktiv i at løse et fælles problem – spændende og nytænkende måde at arbejde på”

” En ny måde at belyse tingene på – tvungen til at sætte teori på .En dag hvor vi har fået indblik i at vi har en del tilfælles med pædagogerne. Et samarbejde der med fordel kan udvides” Lis Larsen

”En rigtig god dag. En god måde at opleve et læringsmiljø på – jeg husker det jeg har set og hørt bedre på denne måde, end hvis jeg skulle læse det” Inger Rasmussen

”Det gav en viden om hvor jeg selv stod og en lære omkring min teoretiske viden, som jeg var glad for at afprøve sammen med pædagogerne. Forumteater ville på længere sigt være en god måde at ryste SSA’er og pædagoger sammen på, da de jo er samarbejdspartnere ude i psykiatrien” Birgitte

”Det var en rigtig god dag. En god måde at fortælle, hvordan tingene kan ”tackles” på eller ikke! Det var for mig en dag der satte noget i sving. I kan godt fortsætte i den bane.” Inge Smed

”En spændende dag, hvor mange tanker blev vendt. Udfordrende at arbejde sammen med en anden faggruppe. ” Bente

Det at en gruppe studerende har vist interesse for emnet selvmord samt forum teater modellen, og skrevet deres Forsøgs og Udviklings projekt om dette, synes vi har føjet en ekstra dimission til dette projekt og fået bredt det videre ud end først antaget da vi påbegyndte projektet .

For at kunne arbejde med forumteater i ren form er det nødvendigt at have en viden om og kompetencer i at anvende denne metode.

Dette specielt hvis man skal kunne træne/instruere kursister i selv at spille ”forumspillet”, ellers bliver det en mere tillempet form i retning af situationsspil.

Det er nødvendigt som joker både at have en stor/bred viden om emnet samtidig med at man har kompetencer til at lede et forumspil.

Som leder gælder det om at have tiltro til sin egen evne til at formidle selve ideen med forumspil og at vise fortrolighed og respekt for de forskellige måder, som deltagerne vælger at tilegne sig metoden på.

Lederens interesse og energi har stor betydning for resultatet af gruppearbejderne.

Et forum spil bør have:

- En tydelig konflikt, som angår publikum
- Tydeligt definerede roller
- En spilletid på 5-10 min
- En ”dårlig” slutning

Vi har erfaret at perspektivet forstørres ved anvendelse af forumspils metoden, alle bliver meget aktive, indtager spillers rolle eller giver forslag der afprøves, eleverne bliver meget engagerede og metoden skaber mulighed for at koble erkendelser med handlinger der straks kan afprøves.

Det sætter hjerne og hjerte i spil på en gang, viser hvordan man måske ofte handler meget ubevidst i praksis, og giver dermed optimal mulighed for at reflekterer på egen praksis.

Deltagerne inspireres af hinandens løsningsforslag, hvor alle lærer af hinanden og de gode løsninger udvikles som en kollektiv proces.

Kort sagt skaber forumteater i høj grad øget selvindsigt og viden om egne reaktioner, samt en konstruktiv afprøvning af deltagernes egne handlemønstre.

Netop forumspillet læringsform (ikke belærende) skabte en unik situation hvor værdier, holdninger menneskesyn og kommunikationen trådte tydeligt frem og dermed kunne sættes til debat.

Undersøgende – spørgende ”Kan man sige sådan?” – kom vi ind til benet af hvad der er svært, for os alle, og deltagerne kunne på egen krop mærke hvad/hvor det var svært, og fik dermed en øget bevidsthed om egne barrierer og viden om hvad de skulle arbejde med i sig selv.

Distancen hvor man udtaler sig ”korrekt” og siger det ”rigtige” blev brudt.

Plan for implementering

Vi er begejstrede for at arbejde med denne metode, især ser vi den velegnet til mere komplekse problemstillinger som fx selvmord.

Dette gør at vi nu uddanner 4 undervisere i forumteatermetoden. To fra Social- og sundhedsskolen og to fra Kolding Pædagog seminarium.

På Social – og sundhedsskolen uddanner vi en underviser fra hhv. kursusafdeling og fra grunduddannelsen.

For at sikre implementeringen har vi valgt at inddrage en interesseret og erfaren underviser fra grunduddannelsen på Social- og Sundhedsskolen, denne kompetenceudvikling kommer til at foregå i uge 43.

Derved har vi på Social- og sundhedsskolen to kompetente undervisere i.f.t. forumspil, når der står forebyggelse af selvmord på skemaet.

Undervisningen vil fortsat have en fakta – del, men forumspillet skal også inddrages, til denne del benyttes en af de forumspils-uddannede undervisere til at stå for den selvmordsforebyggende undervisning sammen med den oprindelige underviser, både på Social- og sundhedshjælper og Social- og sundhedsassistent uddannelsen.

På denne måde kan kendskabet til forumspillet udbredes i vores organisation.

Social- og sundhedsskolen er en team-baseret organisation med to afdelinger i hhv. Fredericia og Horsens.

Undervisningen forgår tema-organiseret og undervisningen i selvmordsforebyggelse skal derfor inddrages i sammenhæng med de relevante temaer.

For at kunne inddrage projektets erfaringer samt sikre implementeringen heraf, i den selvmords - forebyggende undervisning på de forskellige niveauer, har jeg i samråd med ledelsen planlagt at deltage på team-møder i løbet af efteråret.

Dette for at få en dialog i de enkelte teams, mhp. konkrete aftaler og muligheder.

Da forumspils metoden også er en meget anvendelig metode til undervisning på tværs af niveauer, planlægger vi, udover den obligatoriske undervisning, at temaer som selvmordsforebyggelse, forebyggelse af vold, konflikthåndtering mm. udbydes som valgfag på tværs af niveauer.

Kursus og Udviklingsafdelingen afholder en tema-eftermiddag på skolen ”Professionelle blandt selvmordstruede” evt. i samarbejde med KPS, hvor interesserede fra social – og sundhedsområdets praksis kan deltage.

For at nå Social- og sundhedsskolens øvrige samarbejdspartnere laves der en kortere beskrivelse/omtale af dette projekt som bringes i vores elektroniske nyhedsbrev i oktober måned. Desuden er det planen at lægge indhold og erfaringer fra dette projekt på vores hjemmeside.

Perspektivering

Den 3. temadag i dette projekt, med studerende fra KPS og elever fra Social- og Sundhedsskolen, viste at mødet i et læringsrum mellem disse to faggrupper havde meget stor effekt i.f.t. erfaringslæring.

Det fælles sprog der kan skabes via sam-undervisning, hvilket også giver indsigt og forståelse disse faggrupper imellem som er givende i.f.t. senere tværfagligt samarbejde i praksis.

Vi oplevede på 3. dagen en erfarings og videns-delning, som udvidede de studerende/elevernes forståelse og indsigt i den professionelles rolle i det selvmordsforebyggende arbejde.

Vi ser det som muligt at arbejde på at lave undervisningsdage sammen for disse to faggrupper, i form af konferencer med work-shops, temadage mm. hvor vi kan blande pædagoger og Social-og sundhedsassistenter,

Da vi også samarbejder med Kolding Pædagogseminarium i andre projekter, blandt andet om ”Lederspiren” en lederuddannelse, ”Vold som blind passager” og ”Vold på spil” om voldsforebyggelse i social og sundhedssektoren, skulle det være muligt.

Blot kræver det uhyre god og langsigtet planlægning, når to forskellige uddannelsesinstitutioner skal have læseplaner og skema tekniske forhold til at passe sammen.

I kursus og udviklingsafdelingen arbejder vi på at kunne lave forløb, hvor valgfagsdage udbydes til deltagere fra praksis, dette endnu kun på tankeplanet, temaet selvmordsforebyggelse vil være et oplagt emne til sådan et forsøg.

Vi ved fra andre projekter, at det er meget givende for eleverne at være sammen med mennesker med stor praksis erfaring, erfaringer formidles og der opstår en form for sidemandslæring.

Vi tror at det vil være inspirerende både for kursister, og ikke mindst for undervisere at skulle samarbejde om planlægningen af sådanne forløb.

At lave tema undervisning på tværs uddannelser, niveauer og/eller deltagelse fra praksis, vil være med til at der skabes en fælles faglig referenceramme og sætte det tværfaglige samarbejde i et større perspektiv.

Projektets erfarings og kompetenceudviklingen i relation til forumteater modellen og tankerne i perspektiveringen lever op til Undervisning og Kulturudvalgets mål og resultatkrav for skolen; ”at der udvikles pædagogiske metoder der styrker det reflektive og eksperimenterende” på den bag grund videre udviklere skolen pædagogikken i 2004 og 2005.

Anvendt litteratur:

Synspunkter på selvmord - en debatbog

Schiødt, Henrik (red.)

Organisering af krisehjælp.

Schiødt, Henrik (red.)

Sorgen ved selvmord

Inger Anneberg

Når livet bliver en byrde

Yngve Hammerlin og Georg Schjelderup

Unges Mistrivsel

Lillian Zøllner

**Forslag til handlingsplan til forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord i Danmark /
*Udvalget til udarbejdelse af forslag til handlingsplan til forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord i Danmark.***

Sundhedsforvaltningen, Vejle Amt har godkendt en "*Strategiplan til forebyggelse af selvmordsadfærd i Vejle Amt*".

Du har hovedrollen i dit liv

Karin Byreus

Spil

Augusto Boal